

Tisztelt Akadémikustársaim, Kollégák, kedves Érdeklődők!

Különleges könyvbemutatóra jöttünk ma össze. Az agykutatás egyik nemzetközi doyenjének, a magyar idegtudományi hagyományok egyik zászlóvivőjének világsiker arató könyve, a *The Brain from Inside Out* jelent meg magyarul Moldvay Tamás fordításában, az Akadémiai Kiadó gondozásában. Alapvetően újszerű megközelítésben értelmezi az agy működését, önszerveződését, aminek gyökereit már a Szentágothai-iskola korai tanulmányaiban is felfedezhetjük, például a gerincvelői szegmentumok hálózatainak kialakulásában. Buzsáki szerint nem a külvilágból érkező jelek írják tele agyunk üres lapjait megjegyzendő információkkal különböző populációs aktivitásmintázatok – azaz idegsejtcsoportok térben és időben specifikus kisüléssorozatainak – formájában, hanem az önszerveződő agykérgi hálózatok által generált végtelen számú aktivitásmintázathoz társulnak külvilági reprezentációk, értelmet adva a spontán generálódó mintázatoknak.

Buzsáki György professzor több mint 50 éve dolgozik a hippocampus nevű agyterület funkciójának megfejtésén, nevéhez korszakalkotó felfedezések fűződnek. Mindennek megkoronázását jelentette a The Brain Prize, amelyet 2011-ben adtak át első alkalommal, és mindjárt 3 magyar kutatónak. A díjat akkor az agykutatók Nobel-díjaként is emlegették, de ha a következő magyarra kellene tippelnem, aki az igazi Nobelt megkapja, az Buzsáki György. Ő a világ agykutatóinak legidézettebb 1%-ába tartozik az ISI Highly Cited adatbázisa alapján. Eredményeit a legnevesebb folyóiratokban teszi közzé, a *Nature*, a *Science*, a *Neuron* vagy a *PNAS* már szinte várják kéziratait. Munkásságát az Agy díj mellett számos rangos nemzetközi díjjal is elismerték. Ez nem az az alkalom, amikor tudományos eredményeit, karrierjének főbb állomásait kellene részletezni.

Inkább a hazai tudományos közélettel való kapcsolatát, a magyarországi agykutatás támogatásában kifejtett tevékenységét méltatnám.

Buzsáki György elhivatottan mentorálja tanítványait, akik közül igen sokuknak van már saját kutatócsoportjuk a világ vezető kutatóintézeteiben. Számos olyan magyar fiatal kutató volt Buzsáki professzor mentoráltjai között, akit nem csupán befogadott a laborjába évekre, hanem ösztöndíjakhoz is segítette, vagy saját pályázataiból biztosított számára bért. Arra is figyelemmel volt, hogy ezek a tehetségek a newarki vagy New York-i tanuló periódus után hazatérjenek, honosítsák meg itthon is a Buzsáki-laborban megszerzett technikai és koncepcionális tudást, ismereteket. Több olyan nemzetközi konzorciumot koordinált, mely jelentős külföldi pályázatokat nyert el, és amelyben mindig volt magyarországi laboratórium is. A hazai nehéz gazdasági helyzetben ezek a közös pályázatok elengedhetetlenek voltak ahhoz, hogy valaki itthon meg tudja vetni a lábát, fel tudjon szerelni egy korszerű laboratóriumot a legmodernebb műszerekkel. Buzsáki professzor gyakran szervez nemzetközi konferenciákat, melyek keretében a legnevesebb kutatókat hozza el Magyarországra, idevonzva ezáltal a nemzetközi tudós közösség figyelmét. Agy díjának jelentős részét is arra áldozta, hogy a Magyar Idegtudományi Társaság minden évben meghívhasson egy neves külföldi előadót a konferenciájára, melynek teljes költségét az általa felajánlott összeg kamataiból lehet fedezni. Néhány éve az MTA Vendégkutatói Programjának segítségével töltött több hónapot az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézetében. Jelenléte intézetünkben nemcsak a legkorszerűbb, részben általa fejlesztett módszerek első kézből való megtanulását, beállítását és közös érdeklődési területünkön alapvető új eredmények elérését tette lehetővé, hanem valamennyi kutatócsoport számára a tanácsok, konzultációk, új ötletek kimeríthetetlen tárházát is biztosította. Felejthetetlen élményt jelentettek előadásai,

diákszemináriumai vagy plenáris előadása a Magyar Tudományos Akadémián szervezett nemzetközi konferencián.

Buzsáki professzor olyan jelentős felfedezésekkel járult hozzá az agyról alkotott ismereteinkhez, amelyek méltán váltak tankönyvi adatokká. De ami még ennél is jobban biztosítja, hogy a felfedezések és a felfedező halhatatlan legyen, az az, hogy tanítványok generációi, a tanítványok tanítványai, a tudományos unokák továbbadják mentoruk tudományos örökségét, mindazt, amit tudásban, technikában, koncepcióban kaptak, és továbbörökítik a felfedezésekkel szembeni alázatot, az általános emberi értékekhez való viszonyulást is. Buzsáki Györgyről biztosan tudjuk, hogy olyan mély és felemelő nyomot hagyott tanítványai szívében, amely generációkon keresztül fenn fog maradni. Ugyanakkor New York-i laboratóriuma egyben a magyar idegtudományok egyik legmagasabban lengő zászlaja. Igen, a *magyar* idegtudományoké is, hiszen Buzsáki professzor mindig büszkén hangoztatta, hol vannak tudományos és családi gyökerei. Ennek a zászlónak világszerte minden idegtudós megadja az illő tiszteletet. Mindezek jól példázzák, hogy a külföldön karriert építő magyar tudósok is kiválóan szolgálhatják hazájuk elismertségét, tudományos közösségét, fejlődését.

Végezetül hadd idézzem könyvének utolsó paragrafusából hogyan foglalta össze életútját, prioritásait néhány mondatban: „Vándoréletet éltem, egyik helyről a másikra költöztem, összesen 17 laboratóriumot építettem fel. Egyszer egy erdélyi származású magyar barátom, aki Kanadában töltötte a tanulóéveit, és most az Egyesült Államokban él, feltette nekem a kérdést: Hol vagy otthon? A válaszom az volt, hogy otthon az, amit az ember a verejtékével és a könnyeivel épít, mint amilyen otthont én építettem a családomnak New Jersey-ben. De azt a házat mostanra eladtam, és már minden időmet New Yorkban töltöm. Talán az a helyes válasz, hogy az otthonom a labor. Csak két nehéz dolog van az életben. Az első, hogy

rájöjünk, mi az, ami igazán mozgat bennünket. A második, hogy ebből a hobbiból meg tudjunk élni. Nekem mindkettő sikerült, főként azért, mert találtam egy társat, a drága feleségemet, aki támogatott a vállalkozásaimban a kedves lányaimmal együtt, akik nélkül az életem csak egy üresség lenne.”

A mai napon bemutatandó kötet előzményéről Gyuri így ír: „Amikor 2001-ben megkaptam a Cajal Clubtól a Cortical Discoverer díjat, felkértek, hogy írjak egy tanulmányt egy neves folyóirat számára. Úgy gondoltam, írok egy esszét az idegtudomány uralkodó keretrendszerével kapcsolatos fenntartásaimról, amely számos fogalmat a népi pszichológiából vesz át, gyakran kétértelműen, egyszerre explanandumként és explanánsként használva azokat. Esszém közlését meglepő módon elutasították, ám ezek a kérdések továbbra is foglalkoztattak, és miután a NYU-re költöztem, úgy döntöttem, hogy könyv formájában szélesebb közönség elé tárom nézeteimet (a jelen könyvben, amely 2019-ben jelent meg *The Brain from Inside Out* címmel). Arisztotelész óta a gondolkodók felteszik, hogy a lélek kezdetben egy üres írotábla, amelyre a tapasztalatok felvésődnek.” Ennek a máig népszerű „kívülről befelé” koncepciónak az alternatíváját vázolja a könyv.

Hogy nem akármilyen műről van szó, azt a szakma legjobbjaitól érkező magasztaló vélemények mellett az Amerikai Kiadók Szövetsége is igazolja, ugyanis 2020-ban a kötetet PROSE díjjal ismerte el. Köszönjük, Gyuri, hogy megírtad ezt a könyvet, le is fordítottad, és most itt vagy, hogy velünk ünnepeld a bemutatóját a Magyar Tudományos Akadémián!